

VLADO BEDNÁR

KOZA

DIVADLO ANDREJA BAGARA V NITRE
vznamenané „Za vynikajúcu prácu“ a „Za zásluhy
o výstavbu“

31. SEZÓNA

224. PREMIÉRA

VLADO BEDNÁR

K O Z A

Lacný príbeh v dvoch častiach
Divadelná adaptácia Vlado Bednár, Jozef Bednárík
Darina Kárová

Scéna **MILAN FERENČÍK**

Kostýmy **EUBICA OBUCHOVÁ**

Pohybová spolupráca **HELENA LINDTNEROVÁ** a. h.

Výber hudby Jozef Bednárík, Jiří Bárta,

Ada Rehorová

Ďalšie nahrávky: Sláčikové kvarteto Nitrianskeho
vlastivedného múzea a Tanečný orchester AX '80

Réžia **JOZEF BEDNÁRIK**

PREMIÉRA 7. FEBRUÁRA 1981

Riaditeľ zsl. umelec **Viliam Polónyi**

Vedúca umeleckého súboru: **Hilda Augustovičová**

Dramaturgička: **Darina Kárová**

ÚČINKUJÚ:

MILAN KIŠ

ako

KAROL PEKÁR

EVA ŽILINEKOVÁ

ako

ELVÍRA, jeho žena

Zaslúžilý umelec

JOZEF DÓCZY

ako

JÚLIUS GUTFROJD

OLGA HUDECOVÁ

ako

anglická matka, trafikantka, poštárka, Martuška, skriptka, Indka, Marlène Dietrichová, servírka v kaviarni, ježibaba, primadona, upratovačka.

ADELA GÁBOROVÁ

ako

pani s dogou, chodkyňa, česká turistka, filmová vrátnička, filmová cestujúca, chodská deva, Annie Girardotová, filmová inšpicientka, televízna produkčná, dáma v kaviarni, WC-baba, televízna režisérka, upratovačka, tanečnica Mara, exteriérová kostymérka, Missis Johnsonová.

NORA KUŽELOVÁ

ako

anglická dcéra, revízorka, naivka, filmová dáma so psíčkom, klapka, Afričanka, Claudia Cardinale, televizná speváčka, televízna sekretárka, dámička v kaviarni, upratovačka.

JÁN KUSENDA

ako

anglický ocko, smetiar, chodec, šenkár, český turista, filmový cestujúci, gondoliér, zaslužilý režisér, režisér v televizii, pán v kaviarni, nočný vták, barytonista, autobusový cestujúci, folklórny zvukár, pyrotechnik, liftboy.

DUŠAN LENCI

ako

gangster, klarinetista, majster Andráščák, zametač cigánskeho pôvodu, profesionálny režisér, Divný Janko, nočný vták, folklórny osvetľovač, kameraman, účtovník, gigolo.

VLADIMÍR BARTOŇ

ako

gangster, ranný hustlista, montér, športovec, filmový spevák, taliansky spevák, filmový scenárista, televízny kulisár, hlavný v kaviarni, výpravca, rozhlasový redaktor, folklórny režisér, exteriérový maskér, gigolo.

ANTON ŽIVČIC

ako

gangster, pán s jazvečíkom, chodec, murár, český turista, filmový maskér, A. M. Brousil, ovievač, nočný vták, Dulanský.

IVAN LACA

ako

gangster, chodec, športovec, Milanko, Američan, hvezdoň, televízny kulisár, Šaňo, bigbíťák, autobusový cestujúci, tanečník Maťo, exteriérový kameraman, gigolo.

MARIÁN SLOVÁK

ako

rozprávač, krčmový zásobovač, zametač, filmový protagonist, festivalový konferenciér, signor Rosellini, baleťák z televízie, huslista v kaviarni, bigbíťák, rozprávkový rekvizitár, autobusový cestujúci, operný dirigent, upratovač, folklórny maskér, avantgardný režisér, hotelový barman.

DREVENÁ KOZA

na kolieskach

vystružlikovaná majstrom Ladislavom Bachratým.

Predstavenie vedie Mária Oravcová

Text sleduje Margita Hlavatovičová

Reprodukcia hudby Jiří Bárta a Mária Oravcová

Svetlá Bernard Šiška

Javiskový majster Vojtech Ploščinský

Scénu, parochne a kostýmy vyrobili dieln DAB pod vedením Jána Breču.

PÄTNÄŠTMINÚTOVÁ PRESTÁVKA PO I. ČASTI

VLADO BEDNÁR

Narodil sa 11. II. 1941 v Bratislave.

Absolvoval FFUK v Bratislave,

Pracoval ako časopisecký a nakladateľský redaktor, v súčasnosti je tzv. voľným spisovateľom.

Na p í s a l :

UHNI Z CESTY, Slovenský spisovateľ 1964

DIVNÉ HRUŠKY S DIVNOU CHUŤOU, Smena
1966

NEBRNKAJ MI NA CITY, Mladé letá 1967

VETERNÉ MLYNY, Slovenský spisovateľ 1967

DOBRODRUŽSTVÁ TROCH MUDRLANTOV,
Mladé letá 1974

VAJCE V STODOLE, Slovenský spisovateľ 1978

VEĽKÁ DOBRODRUŽNÁ VLASTIVEDA, Mladé
letá 1979

KOZA, Smena 1980.

Je autorom viacerých rozhlasových hier
a televíznych scenárov.

P R E D H O V O R

Podobný príbeh
sa mohol kedykoľvek

v minulosti stať.

Ba poviem viac,
tento lacný príbeh

sa odohral

už viackrát,

ibaže kozy

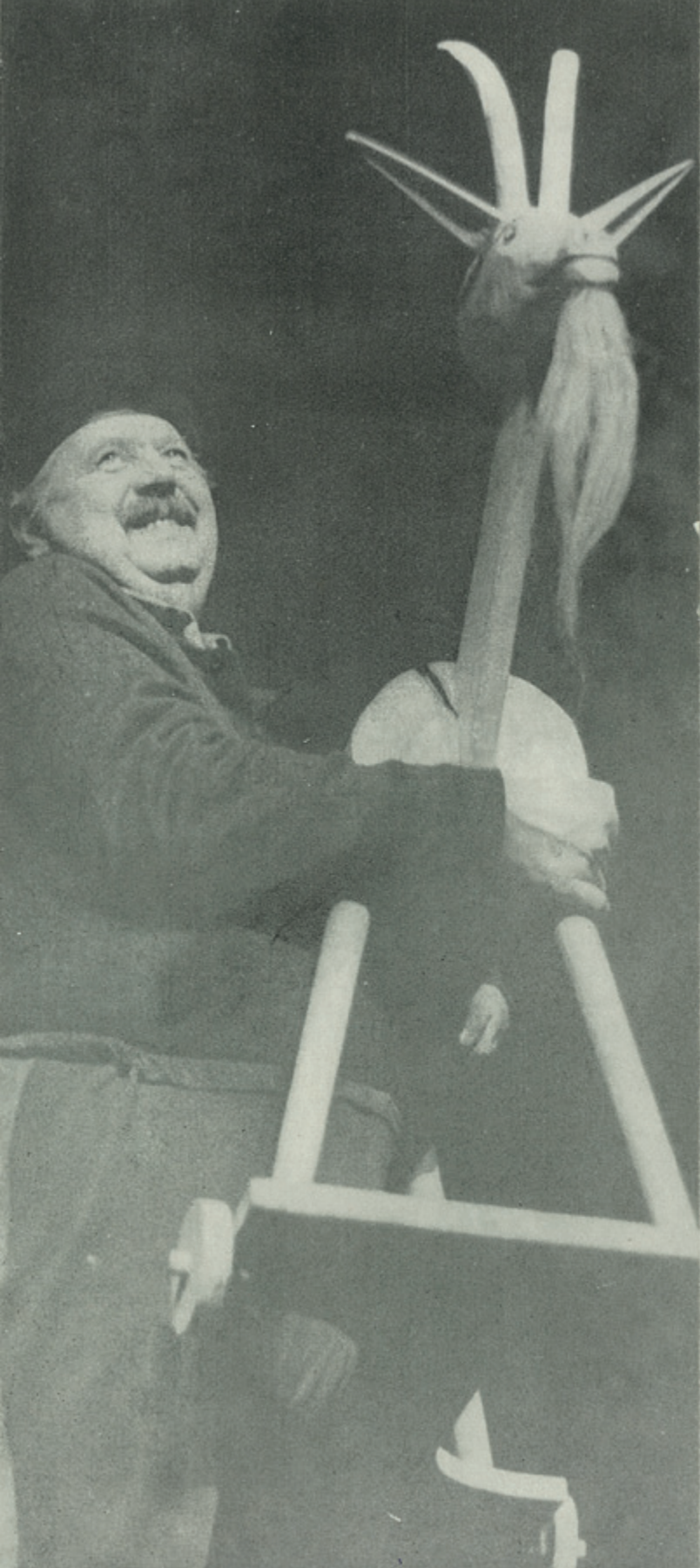
boli vždy

iné...

Téma neprimeraného sebauplatnenia, slávo-
mamú, prospechárstva a malomeštiactva je
stará.

Aj náš súčasník — malomeštiak trpí týmito
chorobami, no je už taký dokonalý, že vlast-
nosti minulej epochy, pretrvávajúce vo vedomí,
prispôsobuje si novej skutočnosti. Využíva naj-
novšie výdobytky techniky, umenia, filozofie
a zneužíva ich vo svoj prospech. A ako doko-
nane to robí! Pri všetkej neláske je pre neho
socializmus dobre živenou dojnou kravou,
z ktorej si celkom dobre žije, zatiaľ čo jej ošet-
rovanie a kŕmenie prenechá masám. Pritom si

chráni svoju súkromnú kozu, protežuje ju a vybavuje jej rozmanité výhody a úľavy.

Pravdaže, môj príbeh nie je konkrétne o filme, televízii, nemá so žijúcimi, konkrétnymi ľuďmi nič spoločné. Takisto sa mohol odohrať v technickej kancelárii strojárskoho závodu alebo povedzme v niektorom veľkoobchode.

Tá koza je však veľmi konkrétna, tlačia ju nahor a doja ju „hrdinovia“ tejto knižky. My im, žiaľ, na to dávame možnosť, a tak im vytvárame vhodné podmienky. Stále sa dovoláme kritiky, satiry, humoru, no zároveň prižmurovaním očí nad malými podvodmi vytvárame priestor pre všetky prejavy malomeštiactva.

Zatiaľ čo malomeštiak vstrebáva výtobytky moderného storočia a najvyhovujúcejšie využíva, úbohý kritik, satirik, zohrieva si kávičku na bunsenovom horáku. Prečo si napokon robí nepriateľov, húta, keď vystačíme s humorom z kalendárov našich dedov?

Často, chodiac po svete, priam žasnem, akí sú novodobí zlatokopi vo svojej aktivite dômyselní, cieľavedomí a nekompromisní.

Aby som aspoň čiastočne zmapoval ich najnovšie súradnice, napísal som tento príbeh, pre našu spoločnosť vonkoncom nie lacný.

Je možné, že sa vyskytne obligátna otázka: Kde je tu kladný hrdina?

Nuž — mali Iľf s Petrovom kladného hrdinu?

Hrdinom je, prirodzene, čitateľ (divák), ktorý zostane v knihe (v divadle) nad príbehom, ak ho správne pochopí.

Zostane nad podobnými hrdinami vo svojom živote, ak ich správne rozlíši. Autor

SATURA LANX = MISA RÔZNEHO OVOCIA
alebo

VARIÁCIE NA CARPA HIRCUS

čiže

KOZU DOMÁCU

(Traktát na odradenie chovania kozy pre kozu)

Latinský názov kozy je *capra* (plurál *caprinae*), divej kozy — *caprea* a kozy domácej — *capra hircus*.

Pojem „capri“ nám čosi pripomína...aha... ostrov blízko západného pobrežia Talianska. Jój... samozrejme! Letné sídlo cisára Augusta a Tiberia... Azúrové jaskyne, Zelené jaskyne... olivové sady, vinohrady, ovocné záhrady, teplé more... obľúbená villegiatura — dodnes! To sa teda tie kozy tam majú! Bodaj by nie, keď ide o zvera-potvoru prieberčivú, maškrtnú, živiacu sa čistými lupienkami, prvými lístkami, mladučkými výhonkami stromčekov a kríkov (i okrasných), teda vždy tým, čo je iba na začiatku zrodu. Zničiteľ! Užij si! Po mne potopal. To je jej krédo...

Ale pozor! Koza je tvor prešíkaný, vzdelaný!

Nepohrdne totiž ani literatúrou!) Papier jej chutí ... bez ohľadu či je popísaný výlevmi básnikovho srdca, exaktnou vedou (že jej tak nezabehne nejaká tá odmocnica na trinástu alebo spoločný menovateľ ...), alebo kolonkami štatistických údajov ... Všetko jedno! Len nech je papier! Hoci aj štvorfarebný ...

Pre túto jej všestrannú vzdelanosť sa dostala aj do hudby. A to nielen do folklóru — viď pieseň „Štyri kozy piaty cap ...“, ale aj do rôznych, etud, symfonických diel ... a to hneď do prvého riadku nad notovú osnovu. Taká skladba s označením *capricioso* sa potom hrá tak, ako koza tancuje — rozmarne, šantivo!

Koza, *capra* — to je svetobežník! Nájdeme ju takmer všade: *angorskú* kdesi v Laplatských štátoch blízko Ria de Janeiro, *kašmírsku* v Prednej a Zadnej Indii, *mamberskú* v Malej a Strednej Ázii, *sanskú* vo Švajčiarsku atď. No a *Capra hircus* — kozu domácu v priestoroch $12^{\circ}24' - 22^{\circ}24'$ východnej dĺžky a $48^{\circ}16' - 51^{\circ}02'$ severnej šírky — teda u nás doma!

Dobre sa tu cíti ... Veď sme aj nejakí chovatelia drobného zvieractva. Začali sme v malom, ale dnes môžeme s hrdosťou povedať, že v produkcii kozieho mečania sme svetovou veľmocou. Taká dobrá koza domáca vás nielen umečí srdcervúcim kozím hlasom ale aj uistí o svojej lojálnosti prikyvovaním a nevinným tvárením sa. Ale sa trošku obráťte a už ju máte v kapuste! Mrzí nás, že nás tak šikovne podvádza, a preto, aby sme v hanbe nezostali — urobili sme *capa* záhradníkom!

Všeličo sme už po tejto hrdinke našich čias pomenovali. Napríklad istý druh horskej rastliny sa volá *kozinec*, dvojhlavňová poľovnícka puška — *kozlica*, *kozodoj* je zasa spevavý vták ... Koza sa vtisla až do neba: *Kozorožec* nie je iba dutorohý prežívavec v skalnatých vrchoch, ale aj súhvezdie ... a dokonca: pri rovnobežke na južnej pologuli, zvaňnej *Obratník kozorožca* sa aj slnko obracia smerom na sever! Proste koza riadi i planéty v našej slnečnej sústave ...!

(U pozornenie: jedincom čelade ľudskej, narodeným v znamení Kozorožca uverejníme horoskop na najbližších sto tisíc rokov, dva mesiace, 13 dní, 6 hodín, 59 minút a 43 stotín sekundy v trinástom pozmenenom vydaní tohto bulletinu. Nezabudnite si ho predplatiť! Najlepšie subskripciou!).

Z vyššie uvedeného vidno, že koza je mocný tvor. Od pradávna! Grupovala sa vo veľkých, mocných skupinách (nemáme celkom presne zistené či išlo o matriarchálne alebo patriarchálne zriadenie) na mnohých priestoroch. História nám zachovala lokality ako: *Kozlí*

v í s k a kdesi v Čechách (slovenský pendant budú asi Kozárovce), ale aj Kozlín (po nemecky Köslin — pruské veľké mesto), ba dokonca aj Kozí Hrádek — starobylé rytierske sídlo blízko Tábora.

V dramatickej literatúre ju nájdeme pod heslom: Kozie mlieko.

Jedinú slabosť, ktorú toto zviera má, je už z biblie známe Zlaté teľa. Hlboko sa pred ním klania a trasie nedočkavosťou, aspoň sa ho dotknúť...

Milý divák! Milý čitateľ!

Nebudeme Ťa ďalej poučovať. Možno sám doma chováš nejakú tú kozičku. Máme tu však dvoch naslovovzatých zaslúžilých odborníkov-chovateľov, ktorí Ti predkladajú tento „lacný príbeh o koze“ a ich vedomosti o nej svätosväte doplnia Tvoje skúsenosti. A tak im v Tvojom mene kladieme po tri otázky:

Dramaturgička Darina Kárová:

1. Vaše prvé stretnutie s pojmom „koza“ prípadne so živým tvorom podobným tomuto pojmu... (Podotázky: kedy, kde, ako a prečo?).

2. Vravíte, že od malička sa zaoberáte kozou. Urobili ste si už nejaký sociologický prieskum... môžete čosi z neho prezradiť — hoci len štatisticky?

3. Mohli by ste nám zaspievať nejakú pieseň o koze okrem „Štyri kozy piaty cap...“.

Režisér Jozef Bdnárik:

1. Ako sa Ty dívaš na kozy? (Podotázky nie sú, podtexty môžu byť).

2. Čo to len napadlo Vlada Bednára napísať takú rozkošnú poviedku o koze, ktorá nestihla byť ani podpultovým tovarom a hupkom sa rozoberá už aj II. vydanie? A Ty ju tlačíš aj do divadla. Nie je v pojme KOZA zašifrovaný nejaký tajný kód: K — krava, O — ovca, Z — zebra, A — arara? (Podotázka: Nie je v tom nejaké medzinárodné spiknutie — polovice domácich a polovice cudzokrajných zvierat?).

3. Myslíš, alebo si dokonca presvedčený, že koza sa dá natoľko vydrezírovať, aby sa z jej fínt poučila aj sui generis v našej sociéte?

A hľa: tu je svorná a jednohlasná odpoveď oboch:

„Poslucháč si obsah prednášky najlepšie zapamätá, ak ju má doloženú názornými príkladmi. A tie nájde na predstavení KOZY. Ak sa mu predstavenie bude páčiť — nech to povie aj iným, ak nie — nech to príde povedať nám!“

No, prosím! Pre odpoveď sa musíte rozhodnúť sami! (Prosím, nenašepkávať!).

Z KRONIKY DIVADLA

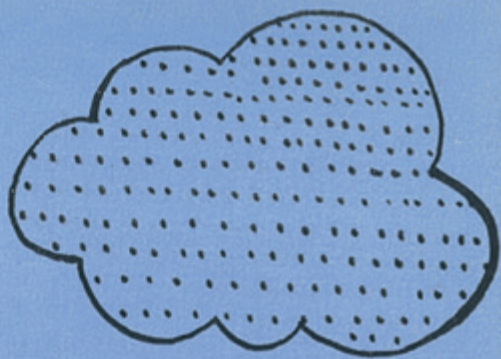
Dátumom — 1. január 1956 — je označený akceptačný list JOZEFA DÓCZYHO, člena nášho umeleckého súboru, ktorým zamenil dovte-

dajšiu svoju lásku — ochotnícke divadlo — za profesionálny divadelný chliebček. Do divadla prišiel ako skromný, učeniachtivý elév, ktorý však už svojou prvou postavou, sluhom Succianespolom v Goldoniho komédii Zaľúbenci „hýriacou“ jeden a pol slovným textom „... sím, hej!“, opakovaným v rôznych variáciách počas celej hry, zaujal svojím čarom humoru nielen divákov, ale aj režisérov a tak už v prvých dvoch sezónach si pripísal na svoje konto ďalších desať postáv — a to nie hocijakých: Doboš v Palárikovom Drotárovi, Dormendont z Ostrovského Pozdnej lásky, Bluntschli v Shawcvcn Čokoládovom hrdinovi, Ignatov v Arbuzovovej Táni atď. Onedlho sa jeho kolonka postáv zaplní postavou číslo sto a kolonka predstavení číslom tri tisíc. Celé štvrtstoročie Dóczyho tvorivej práce na našom javisku, vo filme a v televízii mu vynieslo mnoho uznání kritiky a úprimného diváckeho potlesku. Jeho prácu si všimli aj naše nadriadené orgány, od ktorých pred piatimi rokmi dostal titul Zaslúžilý umelec. Do ďalších rokov mu želáme veľa zdravia, síl a tvorivé úspechy na našom javisku!

* * *

Svoje okrúhle účinkovanie v profesionálnom divadle s jedenástimi postavami v dnešnej inscenácii si pripomína aj DUŠAN LENCI, pre ktorého je „lacný príbeh o koze“ sedemdesiatou piatou hrou, v ktorej vystupuje ako herec od skončenia Vysokej školy muzických umení (1963). Začínal v Trnave. Po pol roku však odchádza do Zvolena (DJGT) a od 1. augusta 1971 pôsobí v Divadle Andreja Bagara. Lenci patrí k tým hercom, ktorí vo svojej tvorbe na postave idú jednoznačne za jej filozofickým vyznením a k tomu podriaďujú aj výber výrazových prostriedkov. Vari najmarkantnejšie to vidieť na postavách zo súčasnosti, či už išlo o Redina v Kováčikovej Pchľadnici z Benátok, alebo v postave Ilju v Solovičovej trilógii (z ktorej sme uvádzali Strieborný január a Zlatý dážd'). Zaujímavý a divadelne čistý je Lenciho prístup ku komediálnym postavám. Nič lacného, nič „za každú cenu“, nič podbiehajúceho nenájdeme v jeho Novoseľcevovi v Braginského a Riazanovovej komédii Sova a pritom to bola postava, ktorá bola schopná aj s vážnou tvárou vyvolávať salvy smiechu. Želáme mu, aby ešte dlhé roky takto premyslene a zaujímavo vytváral svoje ďalšie postavy.

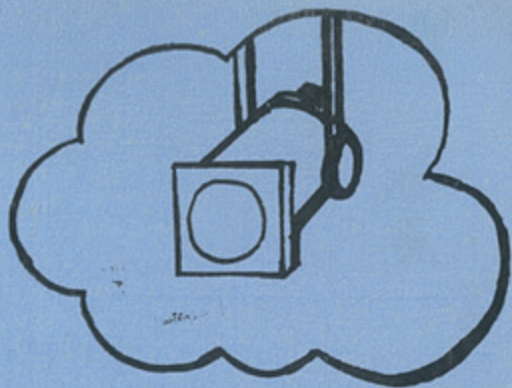
Program Divadla Andreja Bagara v Nitre k inscenácii KOZA, č. 2 — 1981. II. vydanie. Zodpovedný redaktor zasl. um. Viliam Polónyi. Program rediguje dramaturg Ján Laca. Obálku navrhol Milan Ferenčák. Fotografie P. Dřížhal. Povelené prísom PK, číslo HS 1977/53. Vytlačili Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra. Cena Kčs 2,—

KOZA

KOZA